

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Державний вищий навчальний заклад
„Донбаський державний педагогічний університет”

Кафедра менеджменту

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

підготовки здобувачів рівня вищої освіти **магістр**
спеціальності **073 Менеджмент**

спеціалізації: Бізнес-адміністрування

Слов'янськ – 2016 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ МЕНЕДЖМЕНТУ Державного вищого навчального закладу „Донбаський державний педагогічний університет” (протокол № 2 від 03 листопада 2016 р.)

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ:

Соколенко Т.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Лазаренко Д.О. – доктор економічних наук, професор, декан факультету психології, економіки і управління Державного вищого навчального закладу „Донбаський державний педагогічний університет”;

Пилипенко О.С. – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Державного вищого навчального закладу „Донбаський державний педагогічний університет”;

Рекомендовано до впровадження
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“1” грудня 2016 р.

протокол № 2

Перший проректор _____

(О.Г.Набока)

ВСТУП

Навчальна програма вивчення дисципліни „Антикризовий менеджмент” складена відповідно до освітньої та навчального плану підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент. спеціалізації Бізнес-адміністрування

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні аспекти антикризового менеджменту підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки: менеджмент, політологія, соціологія, економічна теорія.

1. Мета й завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета** вивчення навчальною дисципліни „Антикризовий менеджмент”— визначити сутність, місце, роль, основні види кризових явищ та стадії розвитку кризи підприємства, розкрити методичні підходи до розробки «правил ефективної поведінки» за умов кризового стану, а також проаналізувати окремі шляхи запобігання та подолання кризи в зарубіжних і вітчизняних організаціях, що успішно функціонують у різних умовах.

1.2. **Завдання** вивчення навчальною дисципліни „Антикризовий менеджмент”:

сформувати знання, уміння та навички щодо розв'язання проблем антикризового управління підприємством.

1.3. За результатом вивчення навчальної дисциплін у студент **повинен знати:**

- сутність концепції життєвого циклу підприємства та її використання в побудові системи управління;
- вплив зовнішнього середовища на тривалість та конфігурацію життєвого циклу підприємства;
- місце, роль та особливості кризових явищ у системах, що реально існують;
- сутність кризи збуту;
- сутність фінансової кризи;
- сутність криза постачання;
- сутність виробничо-технологічної кризи;
- сутність кризи управління персоналом;
- сутність організаційної кризи;
- особливості технології антикризового управління підприємством.

За результатом вивчення навчальної дисциплін у студент **повинен вміти:**

- розпізнавати кризові явища (симптоми, причина, природа, рівень та час впливу);
- прогнозувати наслідки розвитку кризових явищ та їхнього впливу на результати діяльності підприємства;
- визначати можливості запобігання кризі і/або її пом'якшення;
- забезпечувати функціонування підприємства в умовах криз(особливо локальних, а також системної, стратегічної);
- стабілізувати діяльності окремих підсистем підприємства для подолання (пом'якшення) проявів системної кризи підприємств в цілому для створення можливостей його подальшого розвитку або (якщо антикризові заходи не спрацювали) — ліквідації (різними шляхами);
- ліквідувати наслідків кризи і/або ліквідація підприємства (зокрема, за процедурою банкрутства).

На вивчення навчальної дисципліни відведено 120 годин /4 кредити ECTS.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ТЕМА 1 Концепція життєвого циклу (ЖЦ)

підприємства та її використання в побудові системи управління

Сутність концепції ЖЦ систем, що реально існують. ЖЦ конкурентної переваги та її роль у формуванні підприємства.

Характеристика основних фаз ЖЦ підприємства.

Управління ЖЦ підприємства. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на конфігурацію та тривалість ЖЦ підприємства. Методи аналізу впливу факторів на життєздатність підприємства.

Криза як одна з фаз ЖЦ системи. Критика концепції ЖЦ систем, що реально існують.

ТЕМА 2. Вплив зовнішнього середовища на тривалість та конфігурацію життєвого циклу підприємства

Кризовий стан середовища та його вплив на діяльність підприємства. Загальна характеристика статистичних та динамічних моделей середовища функціонування підприємства.

«Хвильові процеси» у зовнішньому середовищі, як необхідність та можливість прогнозування тривалості та періодичності циклів, джерела інформації та методи розрахунку показників

Характеристика взаємодії «хвильових процесів» та окремих фаз циклів. Відтворювальний та економічний цикли. Фази циклів. Криза як фаза циклу. Оцінювання можливостей розвитку окремих галузей та підприємств на різних фазах макроекономічних циклів.

ТЕМА 3. Місце, роль та особливості кризових явищ у реально існуючих системах

Види кризових явищ на підприємстві. Типологія кризових явищ, причин та наслідків їх виникнення.

Характеристика криз в організації. Виникнення кризових ситуацій та локальних криз. Поняття нормальної та кризової ситуації.. Принципова схема взаємозв'язку кризових явищ у формуванні стратегічної кризи підприємства. Типологія криз.. Фактори ризику. Ризики як об'єкти антикризового управління. Концепція управління ризиками.

Особливості кризових явищ на підприємствах різного типу та механізмів їх протікання. Симптоми, причини, джерела та рівні прояву кризових явищ на підприємствах України.

ТЕМА 4. Криза збуту

Характеристика механізмів формування локальної «кризи збуту» . Чинники та методи, що дають змогу її ідентифікувати. Типологія кризових ситуацій, що призводять до кризи збуту. Ринкові процеси як джерело та внутрішні фактори кризи збуту. Характеристика способів та підходів до ідентифікації кризи збуту.

Зміст та методи розробки тактичних заходів. Зміст «негайних заходів» щодо подолання кризи збуту.

Проведення продуктової реструктуризації та розробка відповідних стратегій стабілізації. Характеристика та варіанти побудови антикризової стратегії збуту. Структура, механізми формування та узгодження відповідних планових документів. Антикризові компоненти підсистеми маркетингу та збуту, стосовно забезпечення керованості (запобігання) кризи.

ТЕМА 5. Фінансова криза

Сутність та місце фінансової кризи в ланцюгу кризових явищ підприємства. Місце фінансової кризи підприємства у формуванні системної кризи.

Симптоми, причини та механізм формування фінансової кризи підприємств України.

Аналіз фінансового стану підприємства як інструмент запобігання та виводу підприємства з кризи. Комплексні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства..

Структура та зміст програми щодо фінансового оздоровлення підприємства. Розробка процедур фінансового оздоровлення підприємства.. Характеристика та варіанти побудови антикризової фінансової стратегії, оцінювання її ефективності.

Антикризові компоненти у діяльності фінансово-економічних підрозділів фірми

ТЕМА 6. Криза постачання

Сутність та місце кризи постачання у ланцюгу кризових явищ на підприємстві. Основні симптоми та причини формування локальної «кризи постачання» та її вплив на формування системної кризи підприємства.

Характеристика стратегічної та локальної кризи постачання. Характеристика та варіанти побудови антикризової стратегії постачання..

Антикризові компоненти в системі постачання. Дії відділу постачання на різних стадіях розвитку кризових явищ. Логістика постачання, як антикризовий компонент системи управління.

ТЕМА 7. Виробничо-технологічна криза

Сутність та місце виробничо-технологічної кризи у ланцюгу кризових явищ на підприємстві. Роль виробничої підсистеми в діяльності підприємства.

Основні симптоми та причини формування локальної «виробничо-технологічної кризи» та її вплив на формування системної кризи підприємства.

Методи аналізу виробничого потенціалу та технології, що використовуються на підприємстві.

Стратегії подолання виробничо-технологічної кризи.

Сутність та характеристика процесу виробничо-технологічної реструктуризації. Антикризові компоненти у виробничій підсистемі підприємства, як забезпечення керованості у подоланні (запобіганні) кризи.

ТЕМА 8. Криза управління персоналом

Сутність та місце кризи управління персоналом в організації. Місце кризи персоналу у ланцюгу кризових явищ на підприємстві.

Симптоми, причини та механізм формування кризи управління персоналом.

Запобігання, ідентифікація та подолання кризи управління персоналом. Основні типи кризи управління персоналом.

Методи формування організаційної поведінки персоналу з антикризовою складовою. Мотивація ефективної поведінки в умовах кризи. Стратегії нагромадження людського капіталу, як антикризова стратегія.

ТЕМА 9. Організаційна криза

Симптоми, причини та механізм формування організаційної кризи підприємства. Організаційні структури управління (ОСУ), як джерела кризових ситуацій та криз. Роль організаційної кризи у формуванні системної та стратегічної криз підприємства.

Аналіз особливостей та глибини організаційної кризи.

Сутність, основні принципи та технологія впровадження організаційно-управлінської реструктуризації.

Підсистема антикризового управління. Організаційне оформлення та функціонування підсистеми антикризового управління (ПАУ). .

Організаційне забезпечення виконання антикризових заходів.

ТЕМА 10. Антикризове управління підприємством

Загальна характеристика антикризового управління підприємством. Основні підходи до подолання кризових явищ на підприємстві. Типи антикризової реакції та антикризового управління.

Сутність, причини та ознаки банкрутства підприємства. Загальна схема процедури банкрутства. Ознаки банкрутства та підстави для початку процедури банкрутства згідно із Законом України «Про банкрутство». Загальна схема процедури банкрутства. Основні документи, що використовуються при порушенні справ про банкрутство.

3. Рекомендована література

1. Антикризисное управление предприятиями и банками: Учеб.-практ. пособие. — М.: Дело, 2001. — 840 с.
2. Антикризисное управление от банкротства — к финансовому оздоровлению / Под ред. Г. П. Иванова. — М.: Закон й право, 1995. — 320 с.
3. Антикризисное управление: Учеб. пособие для технических вузов/ В. Г. Крыжановский, В. Й. Лапенков, В. Й. Лютер и др.; под ред. З. С. Минаева, В. П. Панагушина. — М.: «Издательство ПРИОР», 1998. — 432 с.
4. Антикризисное управление: Учебник / Под ред. З. М. Короткова. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 432 с. — (Серия «Высшее образование»).
5. Антикризисный менеджмент / Под ред. А. Г. Грязновой. — М.: ЗКМОС, 1999. — 368 с.
6. Бляхман Л. С. Основы функционального и антикризисного менеджмента — СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 1999. — 380 с.
7. Дойл П. Менеджмент: стратегия и тактика / Пер. с англ. под ред. Каптуревского Ю. Н. — СПб.: Изд-во «Питер», 1999. — 560 с.
8. Дорстер Р. Обновление производства: атакующие выигрывает. —: Прогресс, 1987.
9. Козлов С. Ю. Создание, реорганизация и ликвидация предприятий. — М.: Современная экономика й право, 1999. — 144 с.
10. Кондратьев В. В., Краснова В. Б. Реструктуризация управления компанией: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 6. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 272 с.
11. Конфликтология / Под ред. Кармина А. С. — СПб.: изд-во «Лань», 1999. — 448 с.
12. Кох Ричард. Менеджмент и финансы от А до Я: Перевод с англ. — СПб.: Питер, 1999. — 496 с.
13. Кошкин В. Й. и др. Антикризисное управление: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 11. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 512 с.
14. Крутик А. Б., Муравьев А. Й. Антикризисный менеджмент. — СПб.: Питер, 2001.—432с.
15. Крутько В. Введение в менеджмент Кризисных ситуаций. — К., 1994.
16. Мастенбрук У. Управление конфликтными ситуациями»и развитие организации: Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 256 с.

17. Медоуз Д. Х., Медоуз Д. Л. и др. Пределы роста. — М.: Изд-во Московского университета, 1991.
18. От кризиса к росту. Опыт стран с переходной экономикой / Под ред. Дерябинок М. А. — М.: «Эдиторная УРСС», 1998. — 208 с.
19. Пособие для международного предпринимателя / Под ред. В. А. Щаницина. — Краснодар: Агропромышленная фирма «Центральная», 1990. — 155 с.
20. Промышленная логистика. Логистико-ориентированное управление организационно-экономической устойчивостью промышленных предприятий в рыночной среде / Й. Н. Омельченко, А. А. Колобов, А. Ю. Ермаков, А. В. Киреев. Под ред. А. А. Колобова. — М.: Изд-во МГТУ им. Н. З. Баумана, 1997. — 204 с.
21. *Столерю Л.* Равновесие и экономический рост. — М.: Статистика, 1994.
22. Стратегия и тактика антикризисного управления / Под ред. А. П. Градова и Б. Й. Кузина. — СПб.: Специальная литература, 1999. — 510с.
23. Теория и практика антикризисного управления / Под ред. С. Г. Беляева и А. В. Кошкина. — М.: Закон и право, 1996. — 469 с.
24. Терещенко О. О. Фінансова санація і банкрутство підприємств: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 412 с.
25. Управление персоналом: Учебник для вузов / Под ред. Т. Ю. Ба-зарова, Б. Л. Еремина. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. — 423 с.
26. Уткин З. А. Антикризисное управление. — М.: Экмос, 1997. — 100 с.
27. Уткин З. А. Риск — менеджмент. — М.: «Тандем», 1998. — 288 с.
28. Хіт Роберт. Кризовий менеджмент для керівників: Пер. з англ. — К.: Все увито, Наук. думка, 2002. — 566 с.
29. ХзйД., МоррисД. Теория организации промышленности: в 2-х т. / Пер. с англ. Под ред. А. Г. Слуцкого — СПб.: Экономическая школа, 1999. — Т. 1 — 384 с., Т. 2 — 592 с.
30. Цай Т. Н. и др. Конкуренция й управление рисками на предприятиях в условиях рынка. — М.: «АЛАНС», 1997. — 288 с.
31. Чернявский А. Д. Антикризисное управление: Учебное пособие. — К.: МАУП, 2000. — 208 с.
32. Шершньова З. Є; Оборська С. В. Стратегічне управління. — К.: КНЕУ, 1999. — 384 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання студентів з дисципліни є іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Проведення контролю та оцінки знань, умінь і навичок забезпечується наступними засобами діагностики:

1) *теоретичні:*

- теоретичні питання;

- тестові завдання;
- ситуаційні завдання.

2) *практичні:*

- розрахункові задачі;
- графічні завдання;
- схематичні узагальнюючі завдання.

3) *творчі:*

- реферат;
- презентація;
- доповідь.

